

NORG

Inspiratie document, oktober 2016

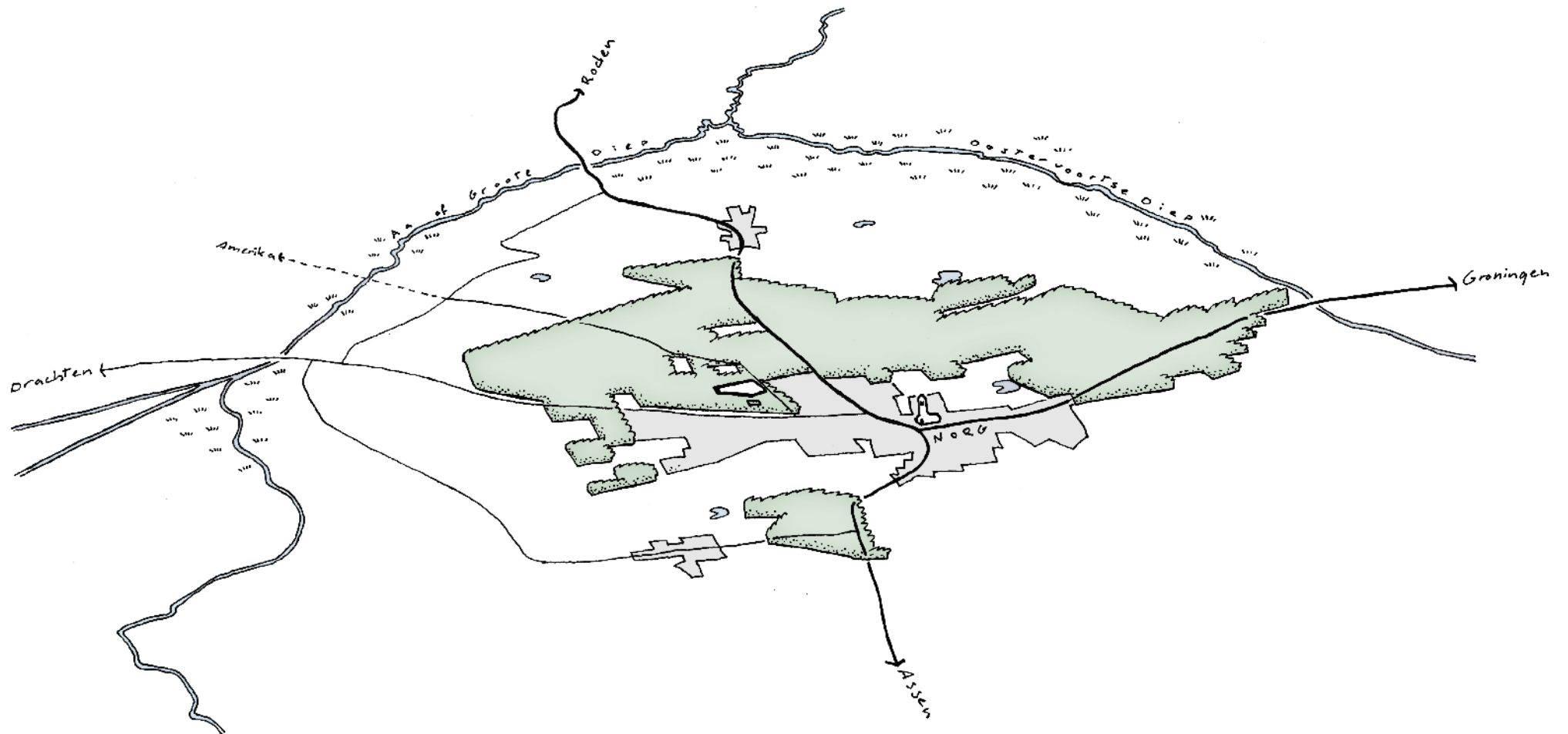
Ziegler | Branderhorst
stedenbouw en architectuur

Inhoudsopgave

01	Aanleiding	5
02	Historie	7
03	Regelgeving	9
04	Locatie en haar omgeving	11
05	Overkoepelende visie	15
06	Werkatelier	17
07	Scenario's	19

Noorzijde van Norg wordt gekenmerkt door beboste zandverstuiving en een aangrenzend Beekdal van de Aa
Deze landschappelijke kwaliteiten zijn een grote trekker voor mening recreant en inwoners van Norg

01

Aanleiding

Een bijzondere locatie in een van de mooiste dorpen van Drenthe die vraagt om een vernieuwende, disruptieve aanpak. Met deze overtuiging heeft Heijmans Vastgoed begin 2016 het initiatief genomen om een proces te starten gericht op de ontwikkeling van het in eigendom zijnde gebied gelegen aan de Molenveenweg te Norg. Een integrale, groene gebiedsontwikkeling waarin de volgende aspecten een belangrijke rol spelen:

- De ambitie om meerwaarde voor inwoners en bezoekers te creëren;
- Het behoud en versterken van het groene karakter van het (omringende) gebied en de ontsluiting daarvan;
- Het creëren van een onderscheidende aanvulling op de aangrenzende -recreatieve- voorzieningen en woonomgeving;
- Integratie van traditioneel gescheiden ruimtelijke functies;
- Lokale betrokkenheid en participatie.

Een voor Heijmans Vastgoed uitdagende opgave die vanaf het begin in nauwe samenwerking met Natuurmonumenten en de Gemeente Noordenveld is opgepakt. 'Natuurlijke' partners die gezamenlijk de ambitie delen om het verschil te maken en te laten zien wat in samenwerking wél kan. Een volgende stap in integrale gebiedsontwikkeling

wordt op de kaart gezet. Dit alles ten bate van het dorp Norg en haar inwoners.

Gedurende de eerste helft van 2016 zijn een veelvoud aan verkennende gesprekken gevoerd met lokale ondernemers, belangenverenigingen, publieke partijen als de Provincie Drenthe en overige geïnteresseerden. Doel van deze gesprekken was om gezamenlijk een ontwikkelrichting en de behoefte daaraan te verkennen. Geconcludeerd mag worden dat het aan enthousiasme, ambitie en betrokkenheid in Norg niet ontbreekt. Een ontwikkeling van het gebied wordt breed gedragen.

Een logisch vervolg op de verkennende gesprekken was het op 21 juni 2016 georganiseerde werkatelier in het Bewegingscentrum Norg. Hierin zijn met de aanwezige betrokken en geïnteresseerde partijen de kansen en ontwikkelrichtingen van het gebied schetsenderwijs verder verkend en nader geconcretiseerd. De resultaten hiervan zijn uitgewerkt in deze modellenstudie.

Als team zijn wij enthousiast over het proces en het bereikte resultaat. Het is voor ons niet de eerste keer dat wij een dergelijk proces vorm geven. Onlangs realiseerden wij een vergelijkbaar project in de Gemeente Zeewolde; Wijngoed

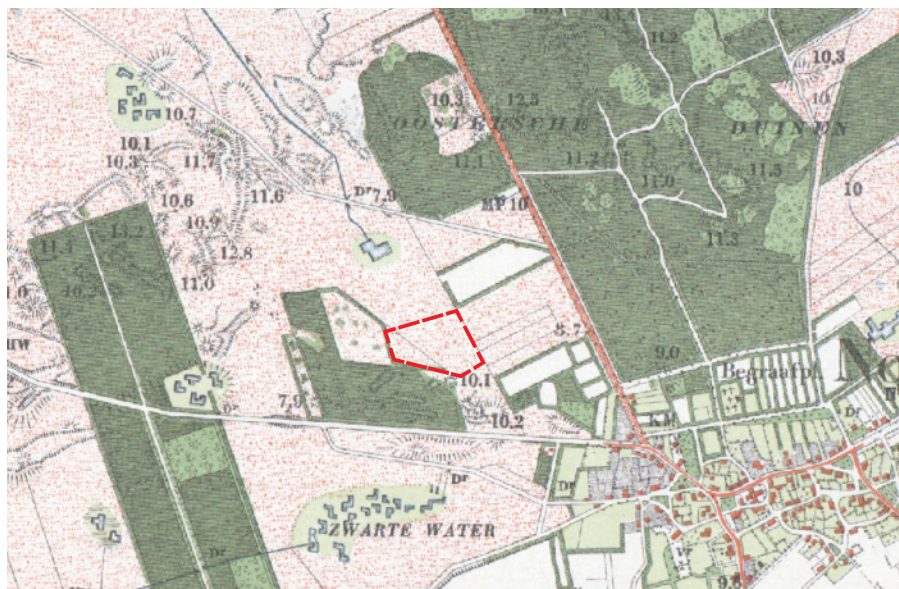
Wilgenhorst. Een groene ontwikkeling waarbij in ruimtelijke zin een rode, groene en agrarische functie zijn gecombineerd ter versterking van de directe leefomgeving en het toeristisch aanbod van de Gemeente Zeewolde.

Wij hopen dat u ons enthousiasme deelt en met ons en onze partners de volgende stap gaat zetten naar de uitwerking tot een concreet plan voor dit bijzondere gebied in Norg.

Team: Arjen Roek, Ivar Branderhorst en Freek van Riet

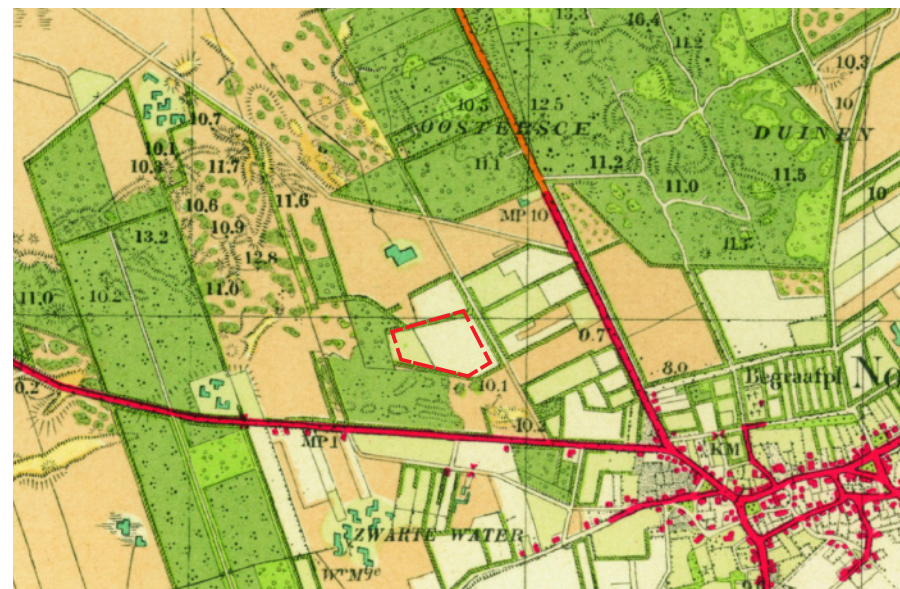

1920

Hoofdzakelijk heide in het Molenduingebied begin vorige eeuw.

1940

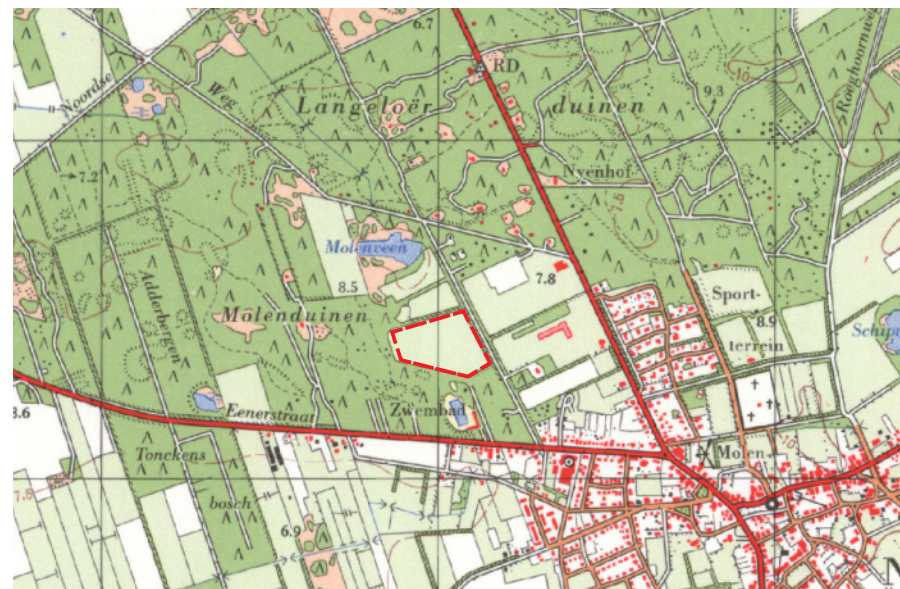
Uitbreiding bosbouw om zandverstuiving tegen te gaan en productie van hout.

1960

Vennetjes als laatste open plekken in het bos.

1980

Natuurbad wordt zwembad

Historie

02

Norg ligt in de driehoek Groningen-Assen-Drachten en is van oudsher een belangrijk dorp waarvan de geschiedenis te herleiden is tot voor de middeleeuwen. De omgeving van Norg maakt deel uit van het esdorpenlandschap. De dorpen liggen over het algemeen langs de esranden en in de nabijheid van de beekdalen, in de gunstige overgangszone van hoog, droog en voedselarm naar laag, vochtig en voedselrijk. De essen bij Norg liggen met name ten zuiden van het dorp. De noordkant bleef lange tijd een open en onontgonnen heidegebied. De huidige bossen zijn dus van latere datum.

Door de toename van het aantal schapen breidden de heidevelden zich ten koste van de nog aanwezige bossen steeds verder uit, tot ze omstreeks 1800 hun grootste omvang hadden bereikt. Ze waren bepalend voor het totale landschapsbeeld. De dorpen met de essen en de beekdalen lagen als groene massa te midden van de uitgestrekte, vrijwel boomloze heidevelden. Op plaatsen waar de heidegronden uit lichte, zeer arme zanden bestonden, zijn door afplagging en overbeweiding zandverstuivingen ontstaan. Het grootste complex lag ten noorden van Norg (Langeloërduinen en Oosterduinen). Voor de heideplaggen gebruikte men bij voorkeur de vochtige, venige dopheidevelden, die meer humeus materiaal bevatten. Waar geen turf voorhanden was, werd de dopheide ook als brandstof en als dakbedekking voor bijgebouwtjes gebruikt. Aangenomen wordt dat de oorspronkelijk uitgestrekte wouden al tegen het eind van de vroege Middeleeuwen waren verdwenen. Op de moeilijk te bewerken gronden en langs de randen van het dorpstoebehooren zijn de bosresten nog het langst in stand gebleven. Ook de elzenbroekbossen in de natte beekdalen waren aanvankelijk moeilijk ontginbaar, waardoor restanten hiervan nog lang in stand bleven. Hoe

minimaal de oppervlakte bos en hoe dominant de heide in het landschap was, blijkt wel uit het grondgebruik van een kenmerkende marke als Norg: omstreeks 1830 bestond slechts 1% van de rondoppervlakte uit bos, tegen 72% heide, 17% groenland (weide- en hooiland) en 10% bouwland. Naast de ontginning van de hoogvenen vormde de bebossing van de stuifduincomplexen een tweede grote verandering in het landschap. Aan het einde van de 19de eeuw heeft men, om de dorpen en akkers tegen overstuiving te beschermen, op de stuifduinen bos aangelegd. Dit is onder meer gebeurd op de Molenduinen, Langeloërduinen en Oosterduinen. Omdat deze bossen werden aangelegd op het kale stuifzand, was men bij de aanleg aangewezen op pionier houtsoorten als Grove Den en ontwikkelde het bos zich aanvankelijk uiterst moeizaam. Pas in de twintigste eeuw kwam de bosontwikkeling hier goed op gang.

Molenduinbad historie:

Idyllisch zwemmen in de Natuur. Net zoals veel dorpen in Drenthe had ook Norg een prachtig natuurbad. Daar het Natuurbad Norg niet meer aan de steeds hoger gestelde eisen voldeed, heeft de vereniging, als eigenaresse, plannen doen ontwikkelen voor een geheel nieuw bad. Een openlucht zwembad kwam voor het natuurbad in de plaats. Toen het nieuwe bad niet rendabel bleek te exploiteren, heeft de vereniging het bad aan de gemeente overgedragen. Sedert 1972 heeft Norg nu een overdekt gemeentebad. Als nieuwe naam werd gekozen het Molenduinbad, omdat het in het gebied van de Molenduinen ligt.

Bron:

Toelichting Bestemmingsplan Norgerduinen, dec 2011
<http://www.hvnorch.nl/> Historische Vereniging iNorch

Voormalig Natuurbad Norg

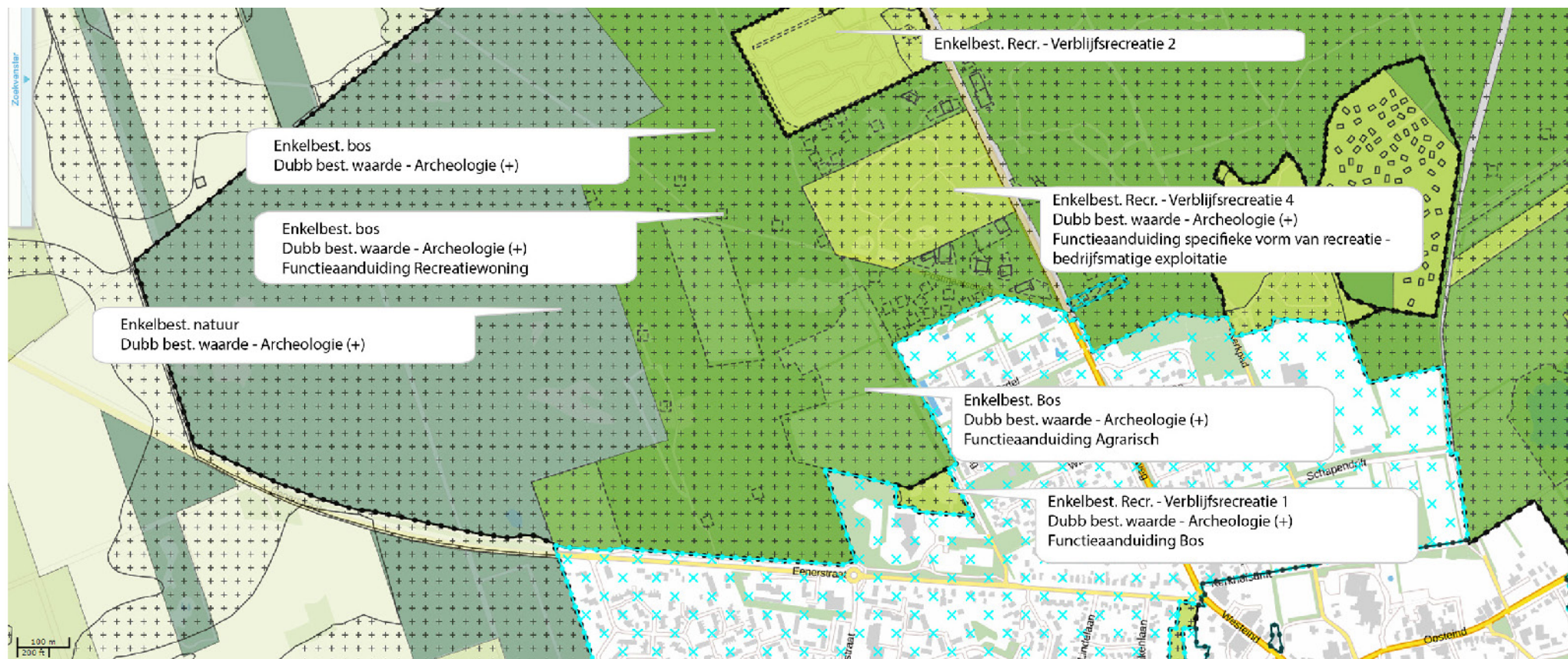

Entree Natuurbad Norg

Voormalig openlucht Molenduinbad

03

Regelgeving

Het gebied ten noorden van Norg wordt gekenmerkt door een verwevenheid van natuur, landschap en recreatie. Voor deze locatie geldt het vigerende bestemmingsplan Norderduinen. Bij de opzet van het bestemmingsplan is er voor gekozen om te werken met globale gebiedsbestemmingen. Dit betekent dat een gebied dat in ruimtelijk opzicht gemeenschappelijke kenmerken heeft, dezelfde bestemming krijgt. Binnen deze bestemmingen zijn verschillende functies mogelijk. Het overgrote gedeelte van het bestemmingsplan heeft een bosbestemming gekregen. Met als doeleinden het nastreven van natuurlijke en landschappelijke waarden, door middel van behoud en herstel van abiotische, biotische en landschappelijke kenmerken. De abiotische kenmerken zijn:

- de morfologie, in het bijzonder stuifzandgebied met veel microreliëf;
- de lage grondwaterstand, daardoor zijn er weinig sloten;
- de ligging van het gebied in een inzijsgebied.

Over het inzijsgebied wordt door het waterschap nadrukkelijk gewezen op de afvoer van het stedelijk water. Biotische kenmerken zijn de verspreide vennen en heide met haar amfibieën en insecten, het botanisch rijk bos met rijke ondergroei en monumentale individuele bomen. De overgang van hoog en droog naar lage natte venntjes en de overgang van open stuifzanden naar dichte bossen worden als belangrijkste landschappelijke kenmerken gezien. De afwisseling tussen open cultuurgrond en besloten bossen is het belangrijkste cultuur kenmerk.

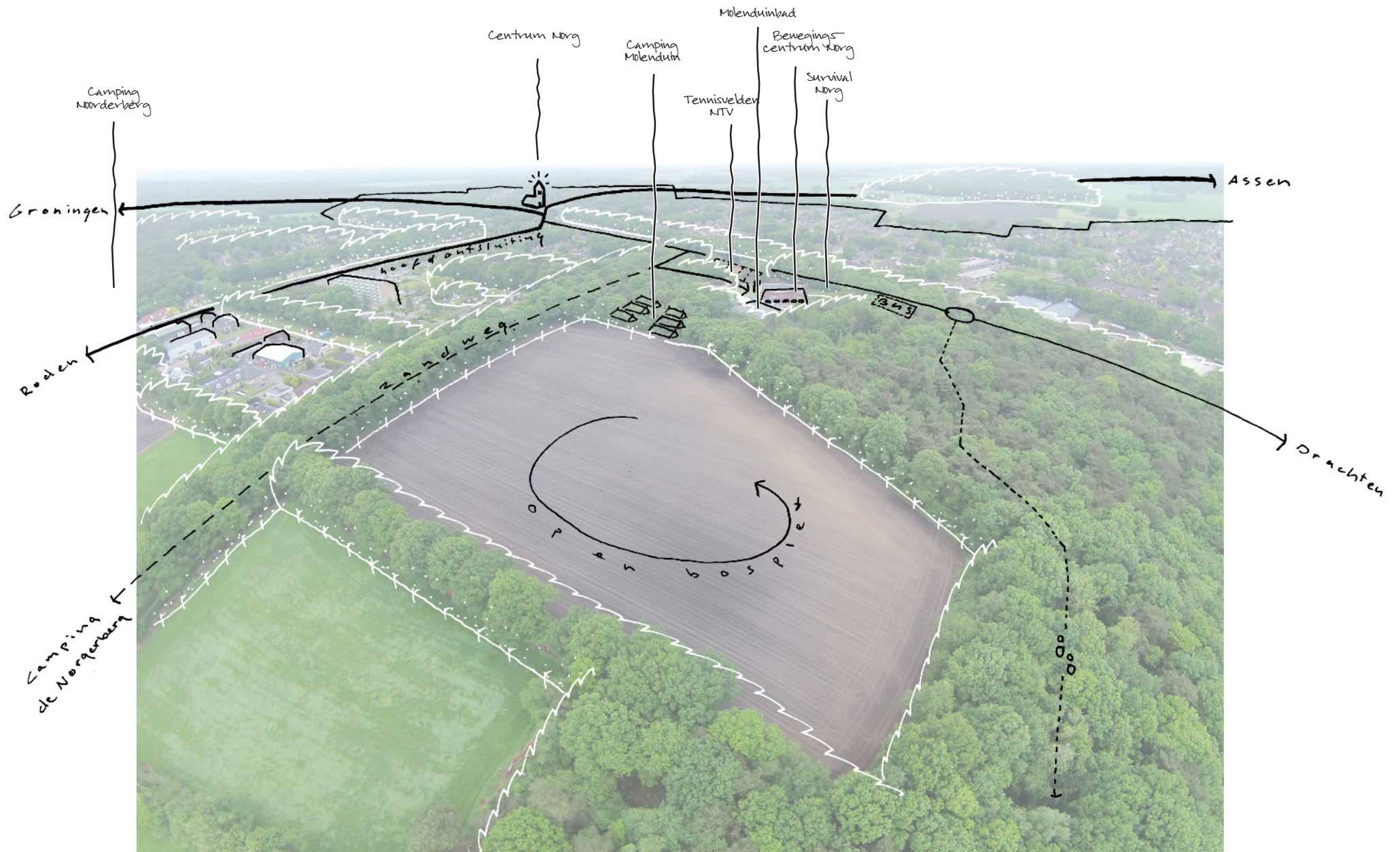
De beoogde locatie is bestemd als Enkelbestemming Bos en agrarisch als functie aanduiding . Daarnaast is het gehele gebied aangemerkt met een dubbelbestemming Waarden Archeologie, Bestemd voor waarde en maakt de locatie geen deel uit van de omliggende EHS.

De voor “bos” aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a. behoud, herstel en ontwikkeling van de landschappelijke en natuurlijke waarden;
- b. dagrecreatie;
- c. verblijfsrecreatie, ter plaatse van de aanduiding “recreatiewoning”;
- d. wonen, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding “wonen”;
- e. uitsluitend uitoefening agrarisch bedrijf, ter plaatse van de aanduiding “agrarisch”;
- f. verkeer, uitsluitend voorzover het bestaande wegen betreft;
- g. nutsvoorzieningen.

De huidige bestemming van het gebied biedt beperkingen én kansen. Mede afhankelijk van de ontwikkelrichting van het gebied zal samen met de Gemeente Noordenveld worden gezien of een wijziging van de bestemming noodzakelijk is en op welke wijze deze kan worden verkregen.

Locatie en Context

04

Norg is ongetwijfeld één van de mooiste en oudste dorpen van Drenthe. De bosrijke omgeving is gevarieerd en de traditionele landbouw is in het fraaie esdorpenlandschap zeer goed herkenbaar. De directe omgeving van Norg is middels talrijke wandel-, fiets-/mountainbikepaden zeer goed ontsloten en wordt daardoor druk bezocht. (zie strava Kaart)

De westelijke bosgebieden zijn het meest soortenrijk en daardoor het meest waardevol. Dit zijn de Molenduinen ten noorden van de Eenerstraat. Deze bossen bestaan voor een groot deel uit Grove Den. Op de dichtbegroeide heiderestanten zijn ook enkele Eiken- en Berkenbossen te vinden. De bossen worden afgewisseld door stuifduinen en veentjes. Langs de veentjes groeien onder meer verschillende zonnedauwsoorten, het Grasklokje en de Gelderse roos. In de Molenduinen zijn ook eiken-berkenbossen aan te treffen bijvoorbeeld op de dichtgroeïende heiderestanten.

Dat Norg een bijzonder dorp was (en is) is onder andere te zien aan de maar liefst 5 brinken die het dorp rijk is. Het dorp houdt vast aan oude tradities, de brinken worden nog steeds gebruikt waarvoor zij bedoeld zijn zoals de (paarden-) markten.

Langs de brinken zijn belangrijke historische gebouwen gesitueerd en de brinken worden omgeven door gezellige terrasjes en bijzondere winkels. Hierdoor heeft Norg een levendige sfeervolle dorpskern. Daarnaast is een deel van het dorp beschermd. Hier bevinden zich de kenmerkende klinkerpaadjes en rietgedekte boerderijen en lijkt de tijd even stil te staan.

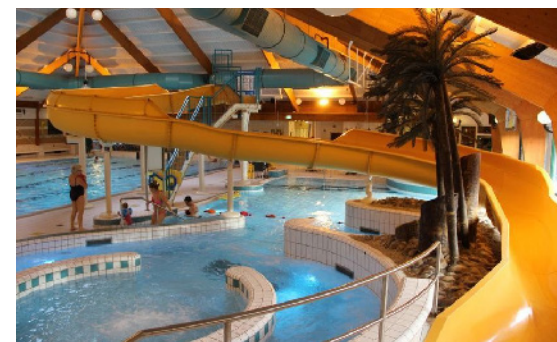
In Norg is het met zijn bosrijke omgeving en het afwisselende landschap goed wonen. De leefomgeving is aantrekkelijk en er is veel dat bindt en het leven veraangenaamt. Dat beseffen veel mensen uit alle delen van ons land. Opvallend is dat veel oudere, gepensioneerde echtparen, zich in Norg vestigen.

In de bossen aan de weg naar Donderen en in de Langoërdunen staan vele verspreide recreatiewoningen. Ook zijn er diverse campings te vinden. De combinatie van het rijke culturele leven, de aantrekkelijke omgeving en recreatieve voorzieningen maakt Norg geliefd bij zowel verblijfsrecreanten én dagrecreanten. Belangrijk aandachtspunt hierbij is dat het toeristisch product op peil blijft en qua aanbod diversifieert om onderscheidend te zijn.

In afwachting van een mogelijke ontwikkeling is het gebied thans in gebruik als maisakker. Direct aangrenzend liggen respectievelijk de Camping Molenduin, het Bewegingscentrum Norg, Survival Norg, het Molenduinbad en de Norger Tennisvereniging. Dit cluster deelt een gezamenlijk parkeerterrein dat natuurlijk is ingepast. De berken en half verharding verraden niet de grote capaciteit van het parkeer terrein. De Molenveenweg, een zo voor Norg kenmerkend zandpad, ontsluit het terrein richting de Eenerstraat en de Postmaatseweg. Het centrum van Norg ligt op slechts enkele minuten lopen.

Camping Norgerberg met bijzondere accommodatie

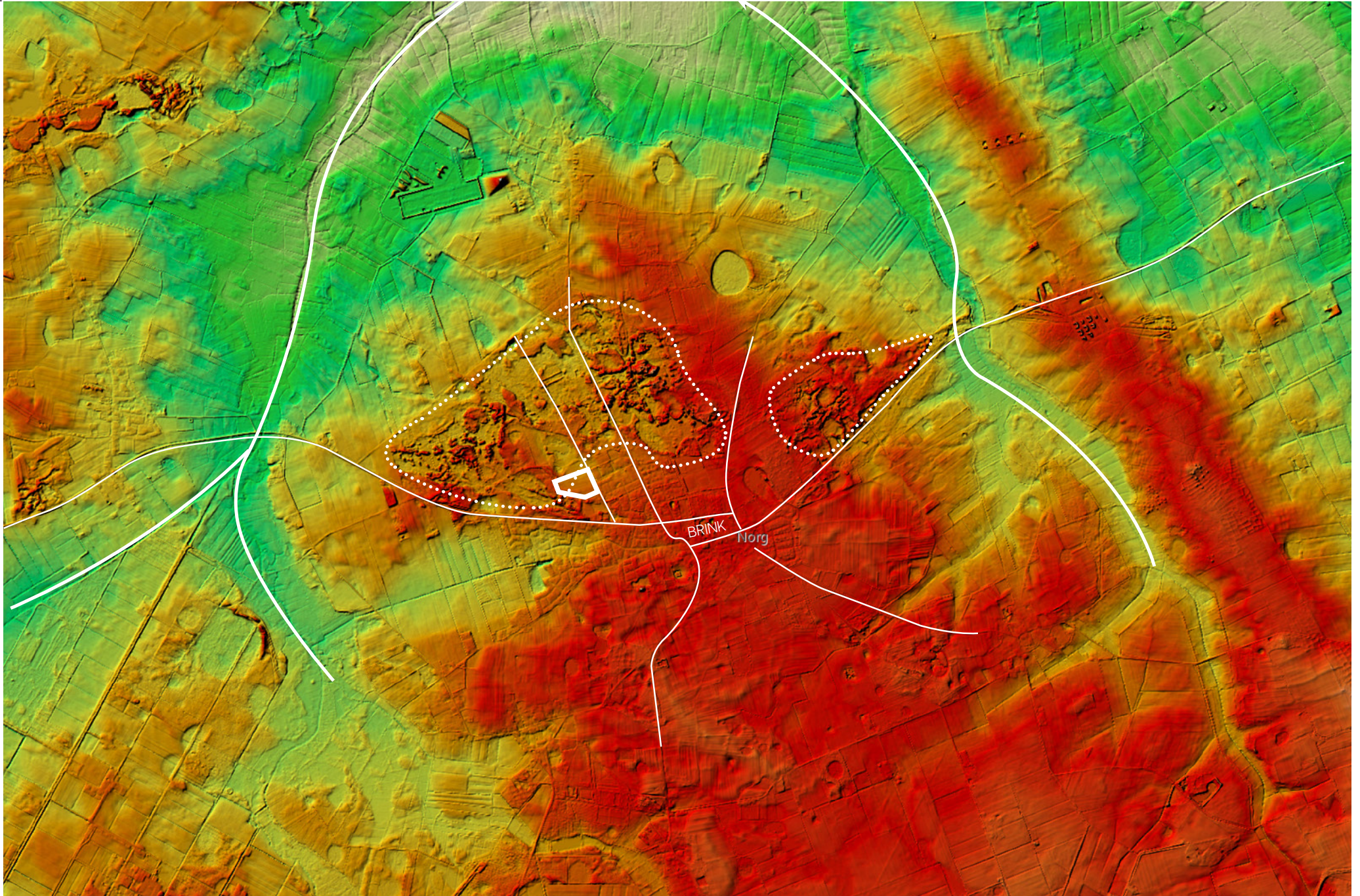

Huidig overdekt Molenduinbad

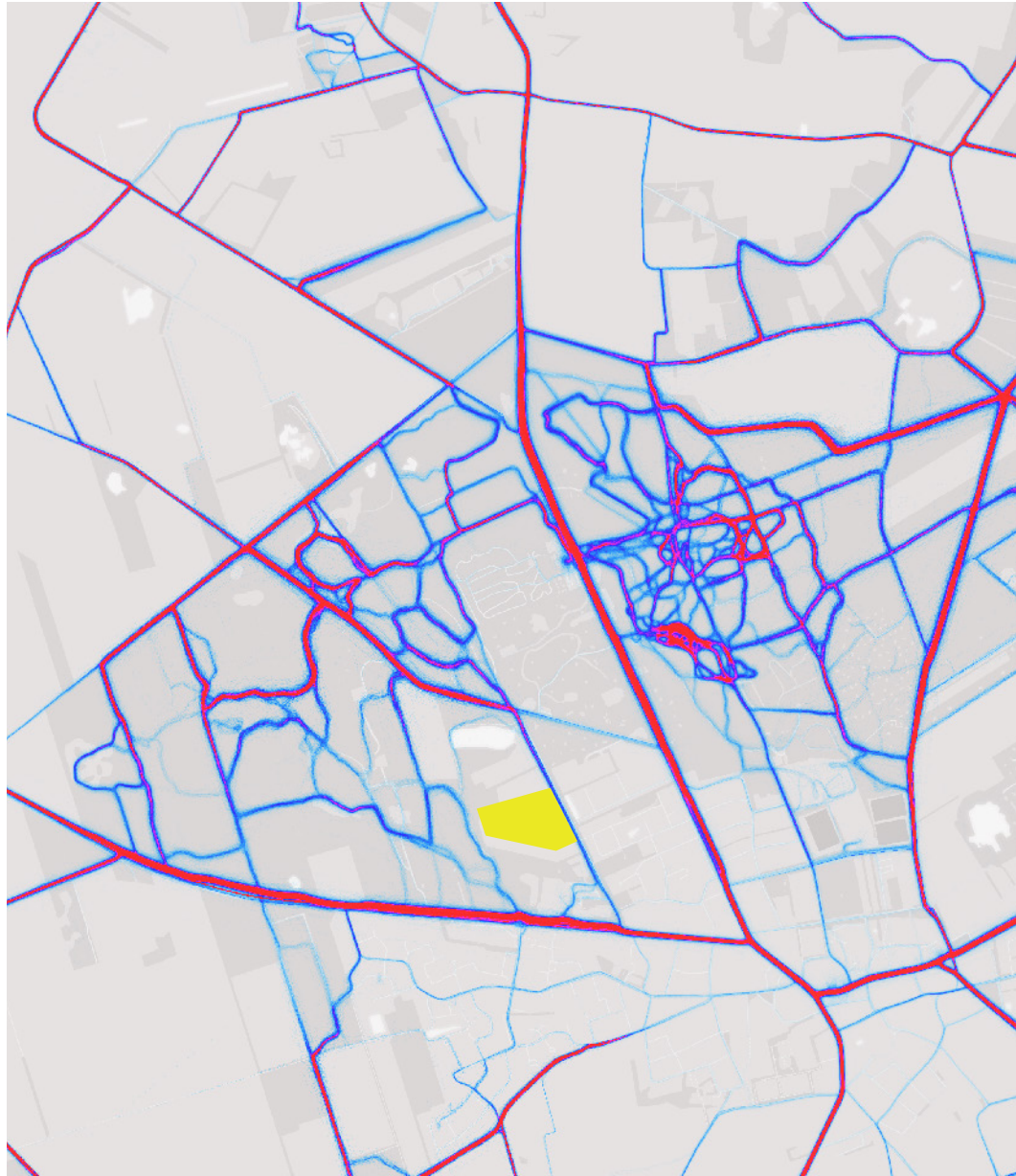
Buitenactiviteiten bij naastgelegen Survival Norg

Hoogtekaart toont microrelief van zandverstuivingen een de noordrand van Norg; bron: AHN.nl

Strava (sportapp registratie voor hardloop- en fietsprestaties) kaart toont gebruikersintensiteit op paden

Natuurcamping Molenduin; inmiddels in eigendom van Camping Norgerberg

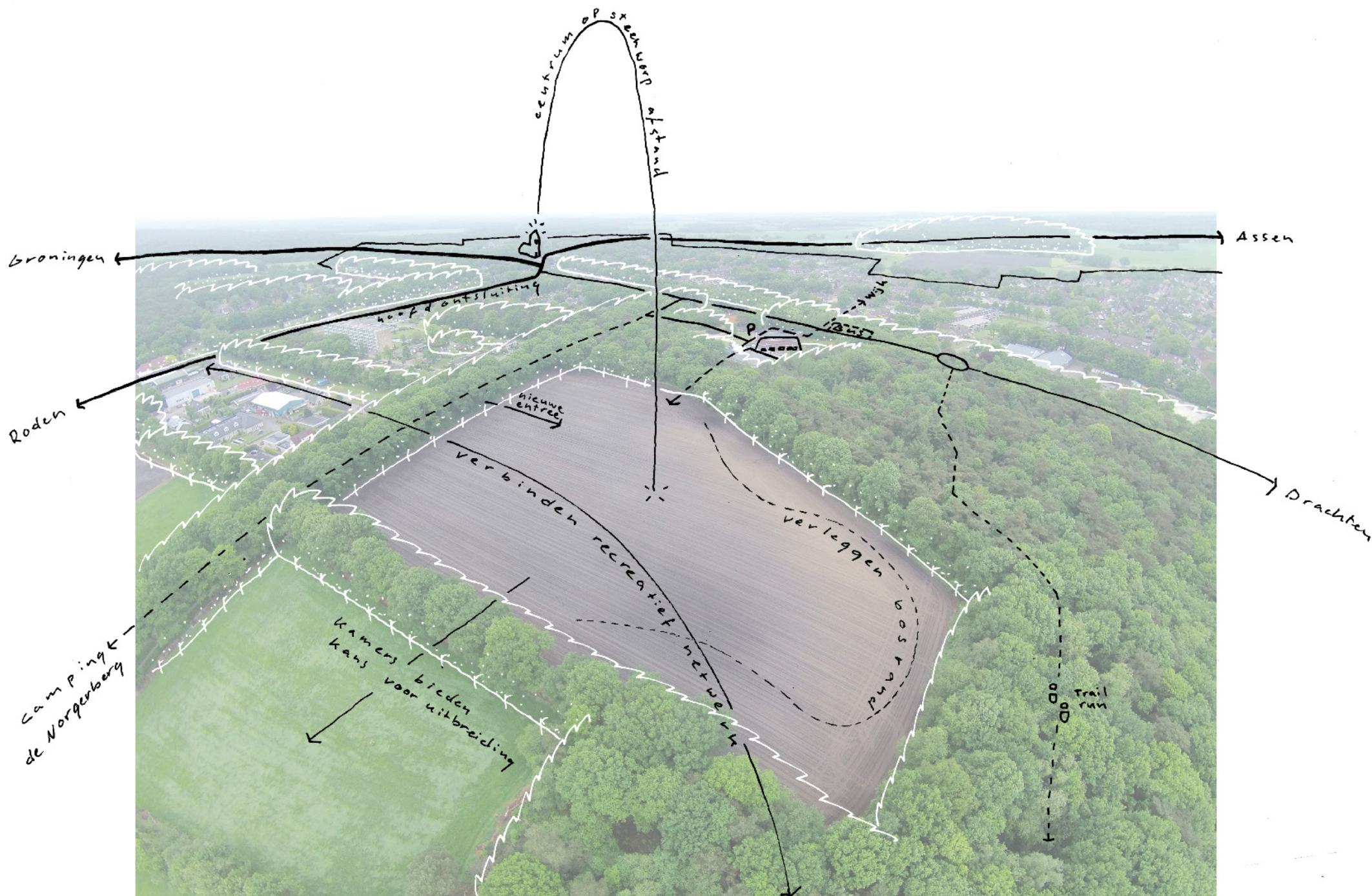

Bewegingscentrum Norg naast Molenduinbad

Ijsbaan Molenveen in een van de open bosplekken

05

Visie

Het gebied aan de Molenveenweg is een transitiegebied. Het gebied vormt de overgang tussen het dorp en het omringende bos. Hier komen samenleving en natuur samen. Vertaald naar een ruimtelijke opgave ligt hier bij uitstek de mogelijkheid om een groene, integrale gebiedsontwikkeling te realiseren. Enerzijds vormt de groene kwaliteit van het gebied de drager van de ontwikkeling. Anderzijds draagt de ontwikkeling zowel in financiële als kwalitatieve zin bij aan het behoud en het versterken van het groen. Ofwel integraliteit van omgeving, context en ontwikkeling.

De betekenis, meerwaarde, van het gebied voor inwoners en bezoekers kan ten opzichte van de huidige situatie worden vergroot. Door het gebied in te richten als een overgang van het dorp naar het bos wordt het omringende gebied beter ontsloten waardoor het recreatief gebruik evenrediger kan worden verdeeld. Tegelijkertijd kan zo op beperkte schaal ruimte worden geboden aan een of meer passende functies. Uitgangspunt hierbij is dat een onderscheidende aanvulling wordt gecreëerd op de aangrenzende (recreatieve) voorzieningen en woonomgeving. Hierdoor wordt de aantrekkelijkheid van het gebied versterkt en kan de benutting van de reeds aanwezige voorzieningen worden vergroot. Een kwalitatieve én economische impuls voor Norg die alle ruimte biedt voor lokale betrokkenheid en participatie.

Recreatief netwerk; ruggengraat van ontwikkeling

'De Schuipplaats' als goed voorbeeld van de kwaliteit van een open bosplek.

Groene parkeervoorziening reeds aanwezig.

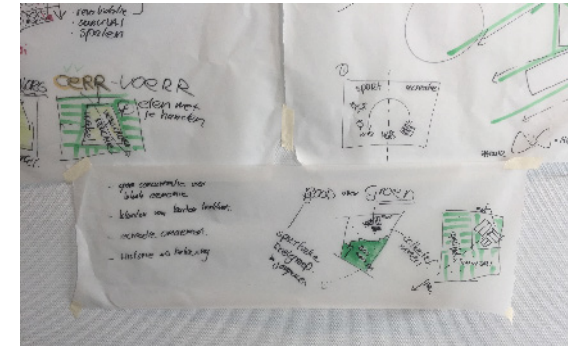
06

Werkatelier

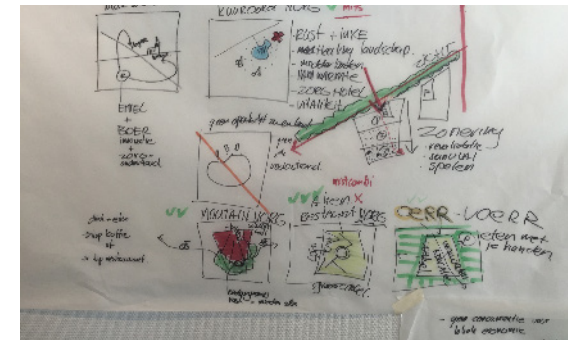
Op basis van de visie zijn verkennende gesprekken gevoerd met stakeholders en geïnteresseerden. De ideeën die hieruit naar voren kwamen zijn als mogelijke ontwikkelrichtingen geïnventariseerd. Op uitnodiging van Heijmans Vastgoed is er vervolgens op 21 juni 2016 in het Bewegingscentrum Norg een werkatelier georganiseerd. In dit werkatelier zijn de verschillende richtingen met de aanwezigen schetsenderwijs verkend. In twee groepen werden met veel enthousiasme ideeën geopperd en gekoppeld aan belangen van de verschillende partijen. De resultaten van het werkatelier zijn uitgewerkt in de hierna volgende scenario's.

Bij het werkatelier waren onder andere aanwezig: Janine Hogeman van Gemeente Noordenveld, Ditta Buitenhuis en Enit Scholtens van Natuurmonumenten, Gerard Meijering en Anne vd Zijl van Dorpsbelangen, Froukje vd Wal eigenaresse van het Bewegingscentrum Norg, Jan Hoekstra en Jan de Boer van het Molenduinbad, Gerrit Schippers en Ineke Schippers eigenaars

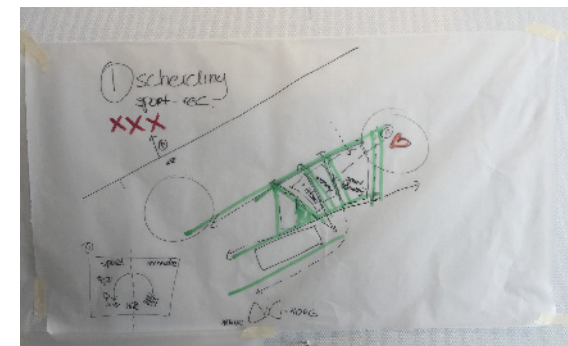
van camping De Norgerberg, Rikus Koopman van Zakenkring Norg, Eric Lowes eigenaar van Survival Norg, Emile van der Staak van restaurant De Nieuwe Winkel te Nijmegen, Tom Kohler en Arjen Roek opdrachtgevers van Heijmans, J.H. Spithost van supermarkt Coop, Ivar Branderhorst en Freek v. Riet als stedenbouwkundige van Ziegler|Branderhorst en Kees Poland van Polwag.

Resultaten van het werkatelier

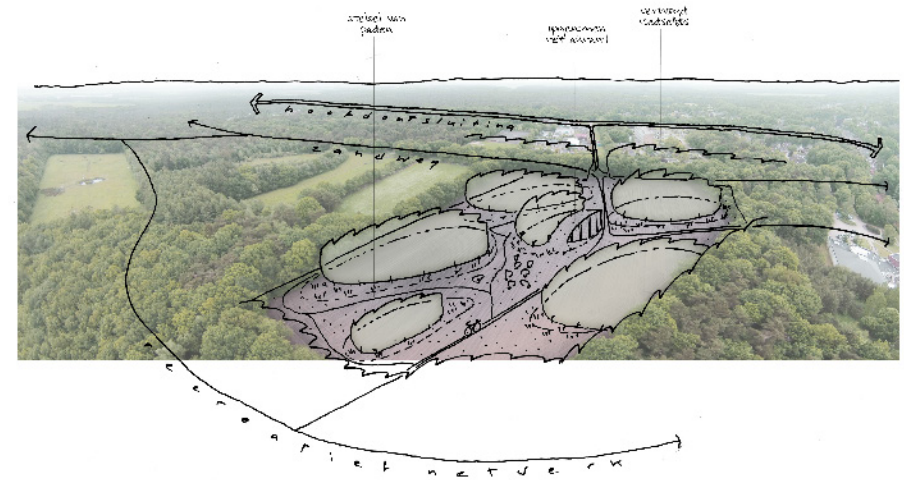
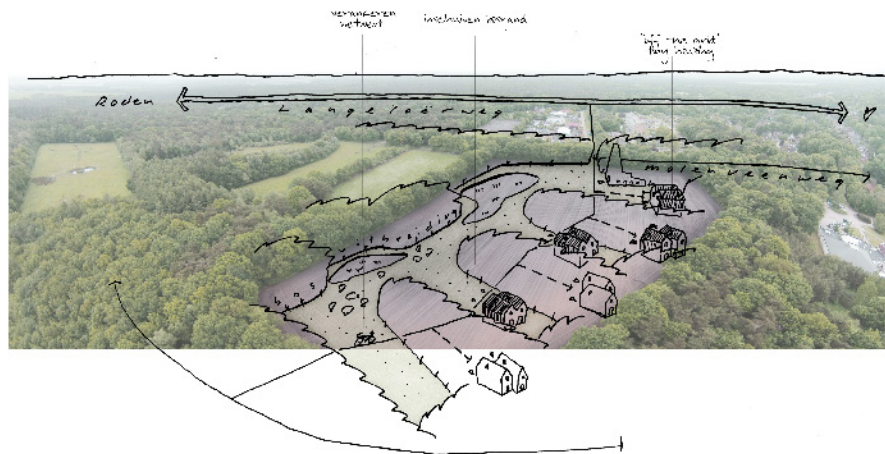
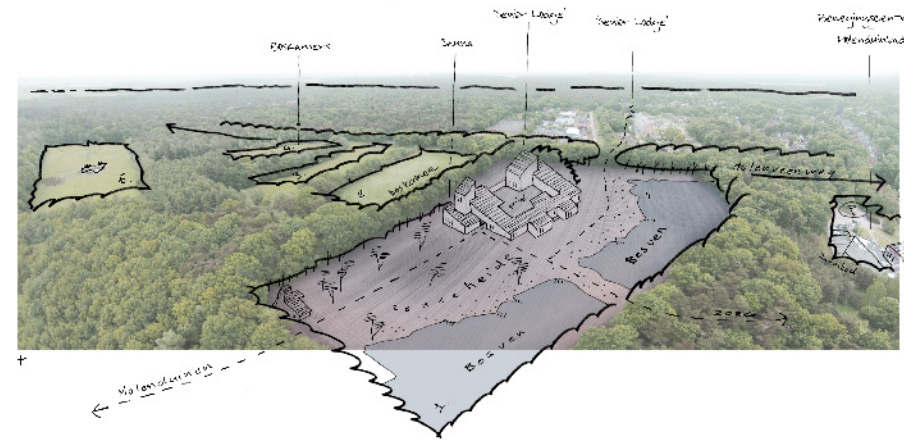
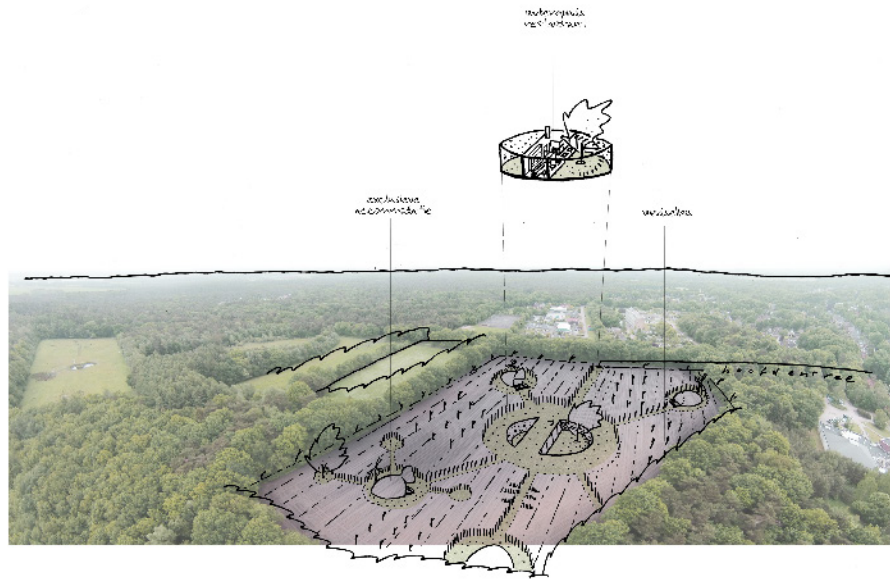

Na presentatie werden verbeteringen aangebracht

Na stemming werden voorkeuren aangegeven.

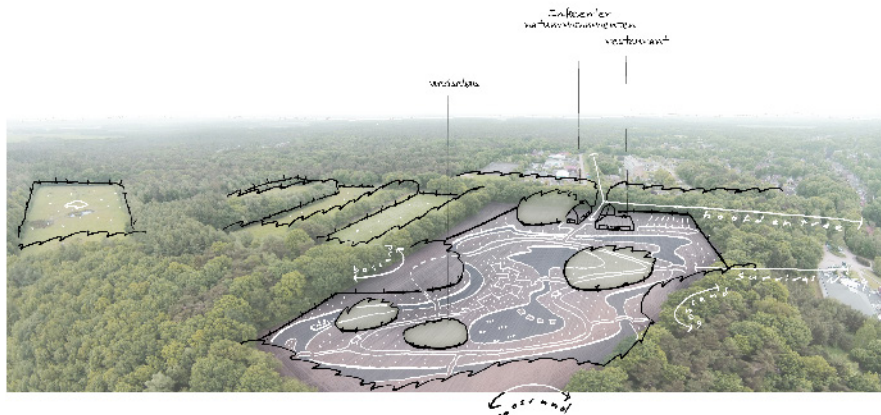

Scenario's

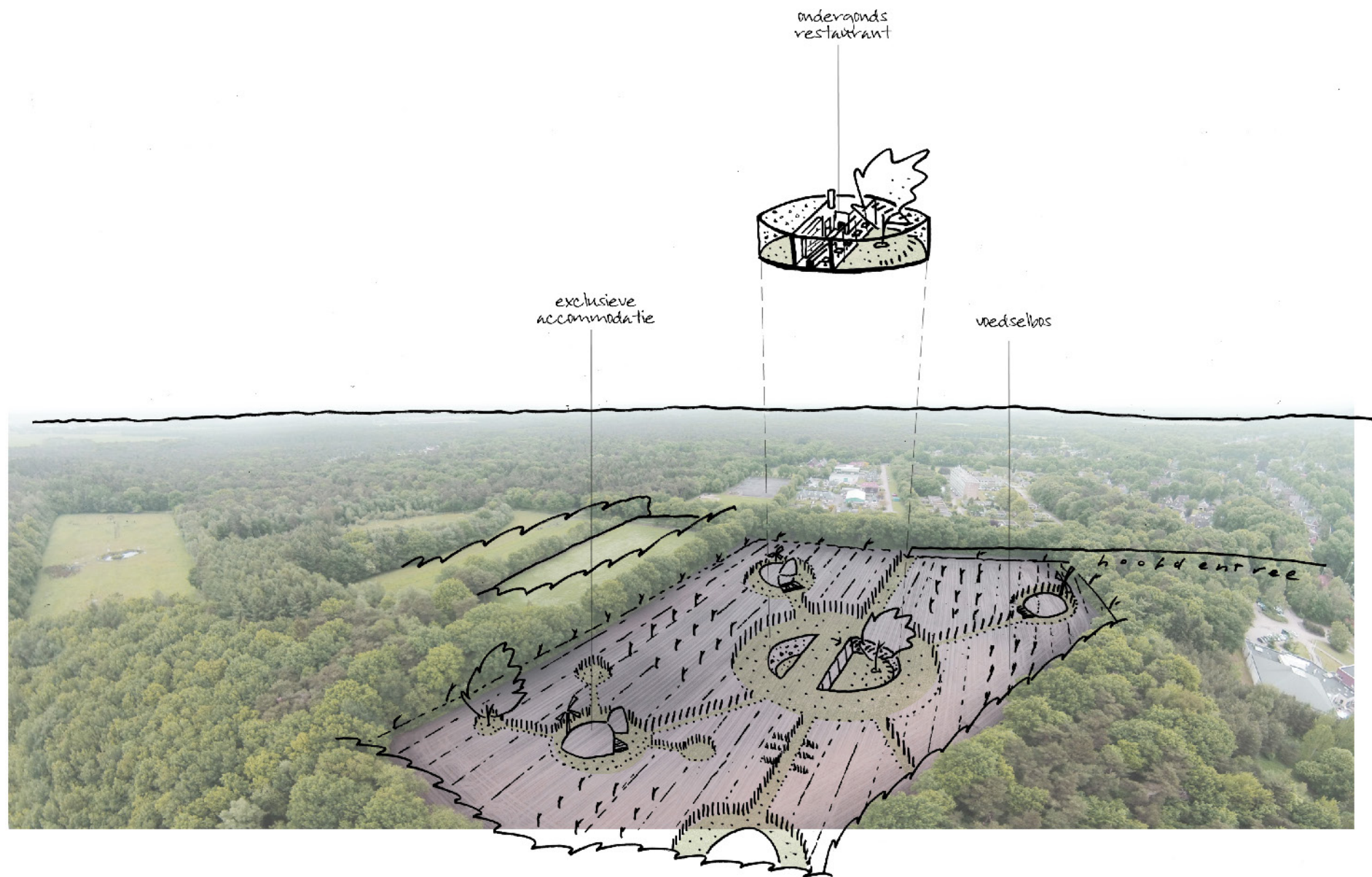
07

Vanuit het werkatelier zijn een vijftal scenario's naar voren gekomen die een frisse kijk geven op de locatie. Elk scenario spreekt telkens een of meerdere partijen aan en onderdelen zijn tot op zekere hoogte uitwisselbaar. De volgende vijf scenario's zijn bedacht:

- Nörg
- Natuurlijk Vitaal
- Tiny Housing
- Plant & Pluk
- Speeldernis

“NÖRG”

Nörg is een uniek, ondergronds restaurant van wereld niveau. Een ambitie die gerenommeerd chef en ondernemer Emile van der Staak graag en alleen in Norg realiseert.

Van der Staak is ontegenzeggelijk een van Nederlands meest innovatieve en succesvolle chefs. Van der Staak werkte in het gelijknamige restaurant Paul Fagel en daarna bij Comme Chez Soi in Brussel, La Rive in het Amstel Hotel en hotel Blakes in Amsterdam (nu The Dylan). Hij introduceerde Bistronomie in Nederland en opende zijn eigen restaurant “De Nieuwe Winkel” in Nijmegen. Van der Staak’ zijn signatuurgerechten, met het zo kenmerkende gebruik van groenten, worden in binnen- en buitenland geroemd. Samen met het dorp wil Van der Staak in Norg zijn volgende stap zetten:

BOTANISCHE GASTRONOMIE

We kunnen er niet om heen. We gaan in de toekomst meer planten eten. Ons dieet bestaat nu nog voor een aanzienlijk deel uit dierlijke eiwitten. Dit is niet houdbaar. De grote milieubelasting, negatieve effecten op gezondheid en afname van biodiversiteit zijn de belangrijkste bezwaren. Een oplossing? Maak de plantaardige component in ons dieet bekender. Veel van wat de natuur voortbrengt is eetbaar, maar we weten het niet. Kennis van planten maakt deze verborgen rijkdom zichtbaar. De Botanische Gastronomie verbindt plantkunde met de keuken. Het is aan de chefs om er lekker eten van te maken. Hiermee sorteren we voor op het dieet van de toekomst.

TUIN VAN EDEN

Voedselbos? Landbouw onttrekt mineralen als fosfaten aan de bodem die essentieel zijn voor gewassen. Kunstmest leek ooit het antwoord, maar bleek een shocktherapie. Een duurzamere oplossing kan het voedselbos zijn. Dat wil zeggen: een vorm van landbouw met het natuurlijke evenwicht van een bos, waar de bodem zich weer verrijkt. In het bos groeien straks meer dan vierhonderd gewassen, een tuin van Eden met nieuwe smaken.

NÖRG

Onze naam is: Nörg. We zijn een open-source organisatie en zoeken de verborgen smaken van de natuur. Smaken die iets zeggen over wie we zijn en waar we zijn. Diversiteit is het uitgangspunt en het doel. We moeten niet alleen meer planten eten, maar vooral ook lekker eten. Nörg is vastberaden zichtbaar te maken wat er allemaal te eten is uit de natuur.

WAAR?

Nörg bestaat uit een kenniscentrum met testkeuken, gastenverblijven en een aan het oog onttrokken restaurant. In een ruimte onder de grond ontmoeten mensen elkaar. De in het kenniscentrum opgedane kennis passen we in het restaurant toe en de rijkdom van de natuur wordt tastbaar. Sommige van de gasten reizen van ver buiten de regio naar Nörg om in het eten te ervaren waar ze op dat moment zijn.”

Inspiratiebeeld ondergronds restaurant. Ring House door Riyadh Saudi Arabia.

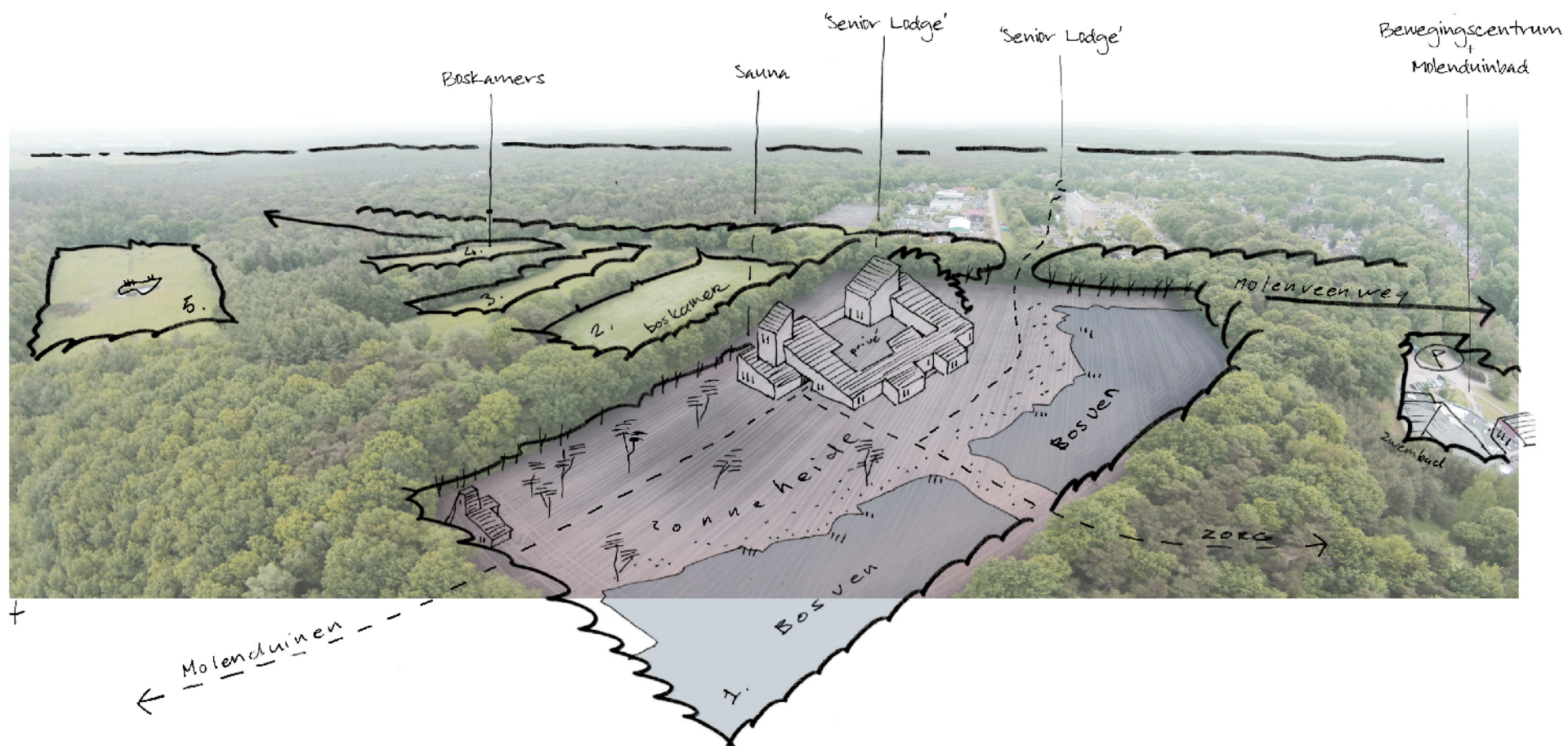

Bijzonder verblijf te midden van akker.

Fascinerende vormtaal in graancirkels.

NATUURLIJK VITAAL

Het aanwezige voorzieningscluster deelt haar focus op beweging. De sport, therapie en zorg faciliteiten kunnen verder groeien in een scenario waarin Health en vitaliteit de boventoon voeren. Een Wellness ven wordt aangelegd als natuur therapeutisch bad waar ook na een hete sauna gerelaxt kan worden. Aanvullend worden seniorenwoningen gerealiseerd die gebruik kunnen maken van de zorg die zich in dit cluster aanwezig is en ontplooid. Een houten complex dat opgaat in de natuur, bekleed met hout uit de direct omgeving. Dat maakt dit collectieve wooncomplex een lust voor het oog en zorgt voor de nodige investeringsruimte om de natuurlijke vennen aan te leggen samen met bewegingscentrum Norg. Precies tussen het ven en de seniorenwoningen loopt het recreatie pad dat het Molenduin met de Oosterduinen verbind.

Schaalstudie op locatie Sea Ranch met twee vennetjes uit de nabije omgeving.

Voorbeeld van wellnessresort de Zwaluwhoeve in groene omgeving.

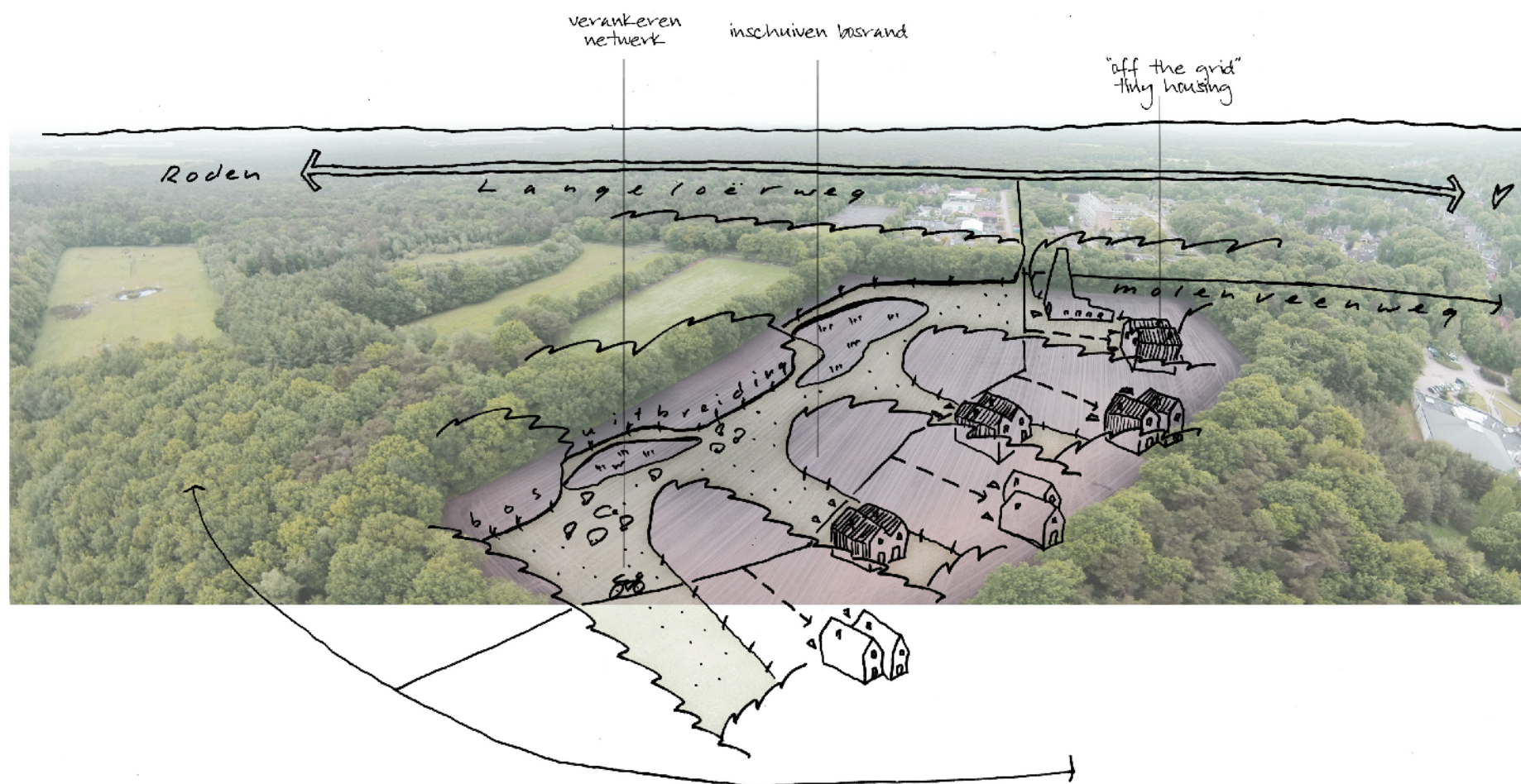

The Sea Ranch, California. Voorbeeld van rustig en passend materiaalgebruik binnen bosrijke omgeving.

Natuurlijke poelen uit directe omgeving.

TINY-HOUSING

Tiny-Housing zijn bijzondere betaalbare woningen voor starters of jonge gezinnen in een bosrijke omgeving. Thans is er voor deze doelgroep weinig aanbod in Norg. Het zijn bijzondere starterswoningen. Desgewenst volgen ze het principe van het Off the Grid concept; zelfvoorzienend en losgekoppeld van het reguliere netwerk. Heijmans kan hierbij een belangrijke aandeel leveren met hun al reeds op de markt gebrachte Heijmans ONE woningen.

De woningen liggen geschakeerd langs een doorlopend recreatief netwerk, te midden van instekende bosschages. De bosrand breidt zich deels uit waardoor meerdere kleinere open bosplekken ontstaan. Dit levert veel privacy op voor de toekomstige bewoners.

Kenmerkend is het karakteristieke gebouw met hoogteaccent aan de voet van de toegangsweg. Het heeft iets weg van een brandtoren waar een nieuw bezoekerscentrum van Natuurmonumenten zich in kan gaan vestigen. Het vormt de toegang van het bosrijke natuurgebied van Norg. Ook wordt vindt het OERR programma van Natuurmonumenten hier mogelijk een plek.

Wooncomplex Bosrijk Eindhoven, voorbeeld van wonen in het bos.

Heijmans ONE woningen, Tiny Houses.

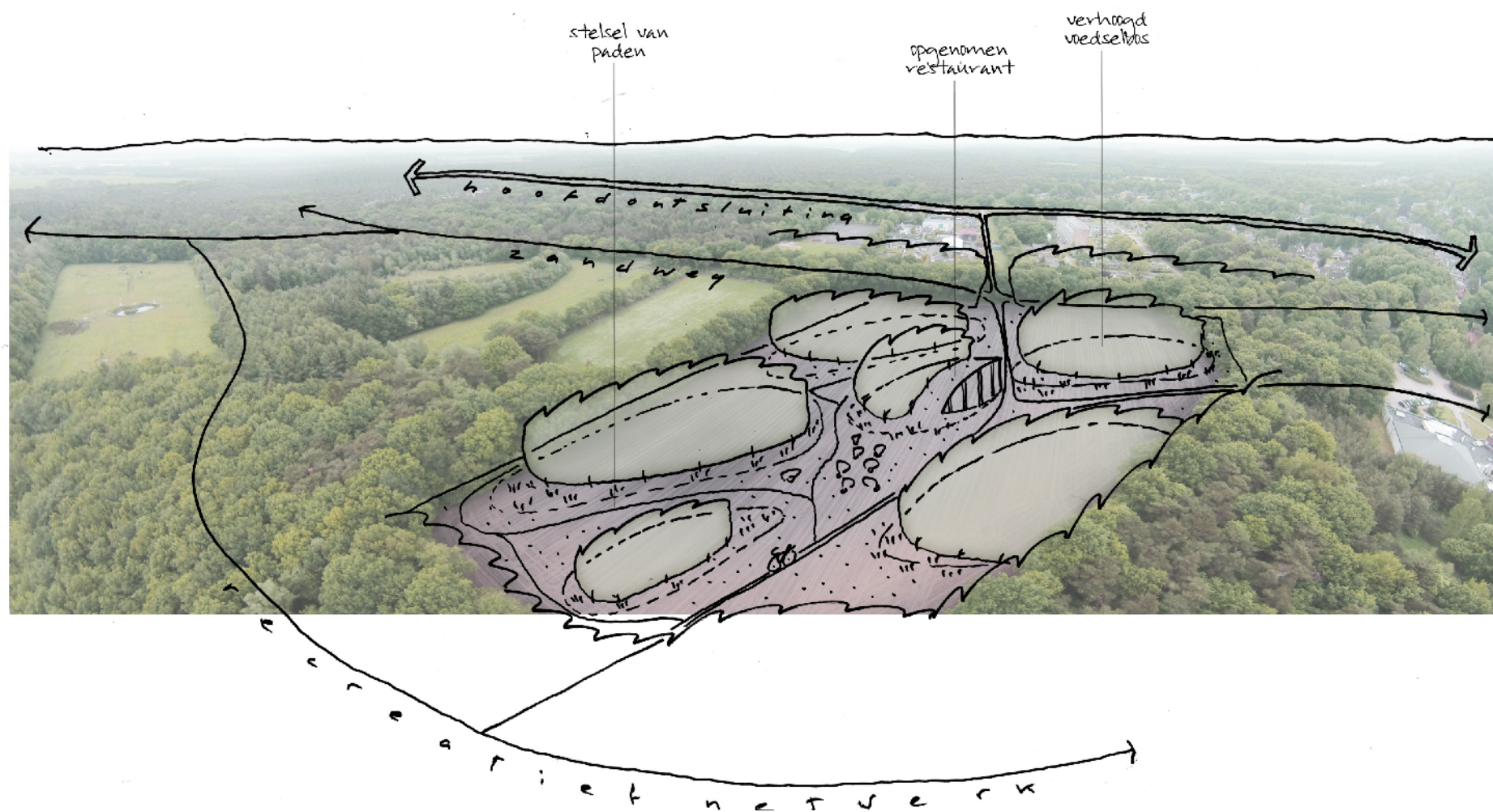

Schaalstudie op locatie wooncomplex Bosrijk Eindhoven

Natuurmonumenten Oerrr-jeugdprogramma

PLANT & PLUK

Plant & Pluk is een openbaar voedselbos te midden van het bosgebied Molenduinen. Het voedselbos past vanzelfsprekend in haar natuurlijke bosrijke omgeving en fungeert direct als educatiegebied voor Norg. Voor zowel Natuurmonumenten als horeca ondernemer liggen kansen hier een onderdeel van uit te maken. Een combinatie van het OERR programma en eten uit eigen natuur; "OERR-VOERR".

De ontwikkeling van het gebied draagt bij aan de optimalisatie en verspreiding van het recreatieve netwerk. Op efficiënte wijze wordt gebruik gemaakt van de nu aanwezige rijke akkergronden om het voedselbos mogelijk te maken. De rijkere grond wordt opgehoogd waardoor bulten in het landschap ontstaan. Op de hoogteverschillen van rijk naar arm, van droog naar nat, kan een

voedselrijke boszoom zich gaan ontwikkelen. Tussen de bulten wordt ruimte gecreëerd voor het uitleggen van nieuwe paden. De paden leggen een verbinding tussen Langerloërduinen via de woonwijk naar Molenduinen. Hiermee zijn nu twee afgesloten gebieden opnieuw verbonden tot het groot recreatief netwerk van Norg.

Schaalstudie op locatie paviljoen Posbank te Arnhem.

Biesbosch Museum, voorbeeld van gebouw opgenomen in landschap

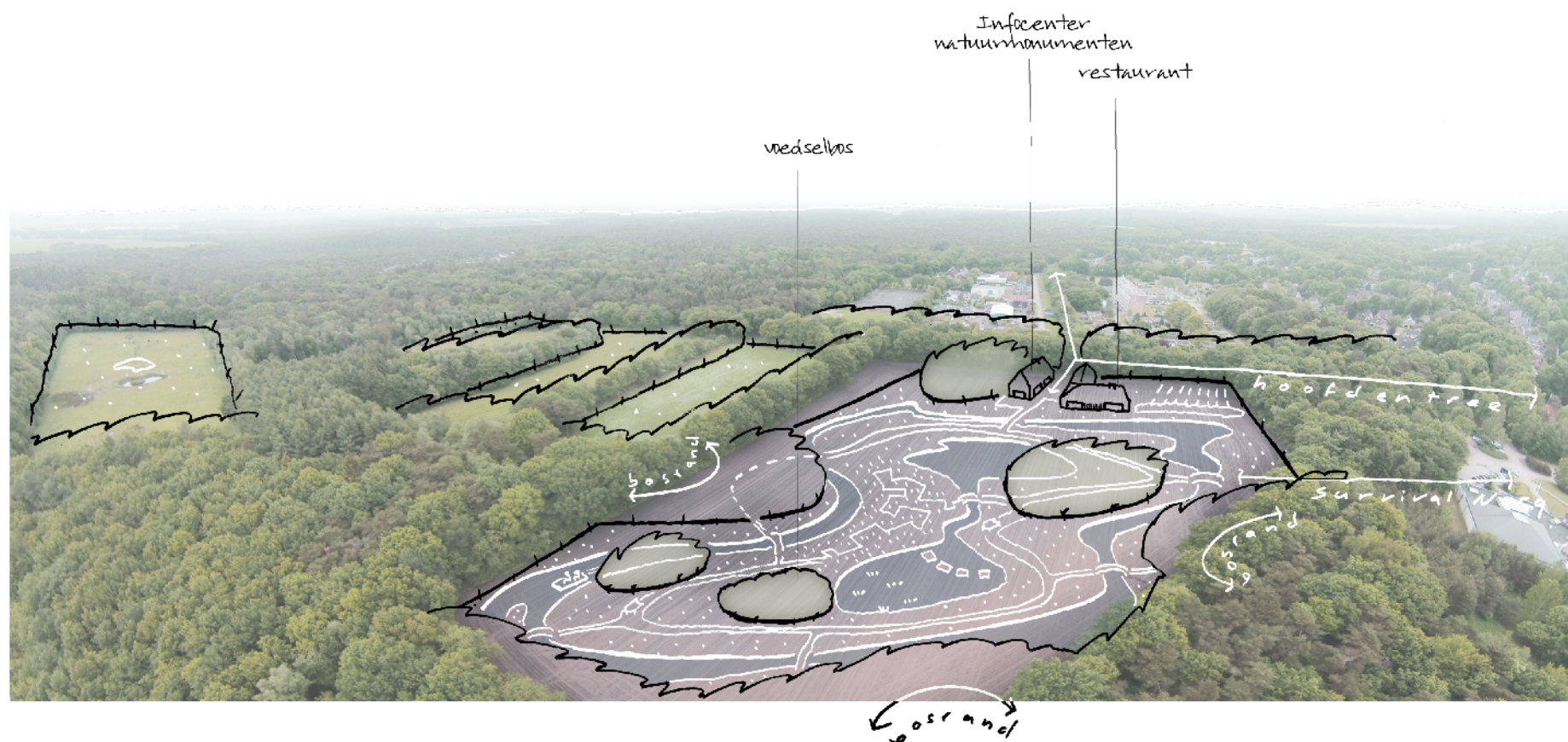

Groesbeek als voorbeeld van een goed voedselbos

Recreatief netwerk door bosrijk essenlandschap.

SPEELDERNIS

Speeldernis Norg zet in op een educatieve speelnatuur om de hoek. Voor jong én oud. Er is ruimte voor het OERR programma van Natuurmonumenten, een survival park en passende (horeca) functies. Deze laatste worden geclusterd op een erf om zo de nieuwe entree van het gebied te vormen. Overdag zal met name het spelen, survival en natuureducatie invulling geven aan het gebruik van gebied. Scholen en buurtbewoners met kinderen kunnen in een veilige omgeving spelenderwijs kennis maken met de natuur. In de avonden ligt de focus op het restaurant en overige voorzieningen. Gasten ervaren een bijzondere locatie in een aantrekkelijke omgeving. Het erf zet in op een gezamenlijke uitstraling van verschillende partijen om zich eenduidig en daarmee krachtig te profileren.

Schaalstudie natuurspeeltuin op eiland Tiengemeten op locatie Norg geplaatst.

Spelende kinderen in natuurspeeltuin de Speeldernis Rotterdam

Voedselbos Vlaardingen met natuurlijk karakter.

Hedendaagse landelijke architectuur, door John Pawson

Colofon

titel	Modellenstudie Norg
datum	oktober 2016
Tekst	Arjen Roek, Ivar Branderhorst en Freek van Riet
in opdracht van contactpersonen	Heijmans
Opmaak, beelden en tekeningen:	Ivar Branderhorst en Freek van Riet
contact	Ziegler Branderhorst Westersingel 22 3014 GP Rotterdam 010 - 465 2036 ivar@zieglerbranderhorst.nl zieglerbranderhorst.nl

